

THE FAIRYTALES RECEPTION AND THE POWER OF READER

Ioana Cecilia Botar

”1 Decembrie 1918” University of Alba-Iulia

Abstract: The article deals with the relation fairytales-reader as the most important part of reading process, the impact that the text has on its readers. It is essential to set limits in the horizon of expectation between reception and interpretation as two concepts that are succeeding one another in the reading process. Also there are two types of readers, the active and the passive and the reception of reading also depends on this. The connection reader-book is made throughout the process of reception which brings the reader to a pleasant or unpleasant reading.

Keywords: fairytale, reception process, reader, horizon of expectations, literary interpretation

Introducere

Opera literară este percepută prin prisma cititorului din societatea și din perioada istorică specifică acestuia. Astfel putem afirma că receptarea unui text depinde de mai mulți factori, principalii fiind cei menționați mai sus, iar secundarii sunt zona geografică, experiența literară și culturală a cititorului.

Punctul de pornire este conceptul prin care textul odată ce este publicat este la mâna lectorului și odată ce textul este citit apar două procese lectoriale: comprehensiunea și interpretarea. Comprehensiunea textului reprezintă „orchestrarea unor procese cognitive în mod semnificativ involuntare, care permit accesul la sensul unui text”, iar interpretarea „permite accesul la sensul/sensurile globale, majore ale textului literar, dar și accesul la semnificația unor aspecte ce țin de detaliu.”¹

În viziunea Alinei Pamfil, receptarea textului se face astfel : în prima fază cititorul trebuie să înțeleagă textul, în cea de-a doua fază copilul-cititor asimilează informațiile dezvoltându-și profilul cultural, iar ultimul stadiu constă în apropierea estetică de text, crearea sentimentului de plăcere de a citi toată opera; toți acești pași duc spre formarea literară

---

¹ Alina Pamfil, *Limba și literatura română în școala primară: perspective complementare*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009, p. 137;

educativă a copilului-cititor. Basmele sunt o sursă de cunoștințe, de formare a deprinderilor de citire, dar și de însușire a unor expresii care pot fi folosite la rândul lor de către copii. Receptarea unui text depinde de scopul lecturii, mai exact de a satisface anumite cerințe externe, pentru obținerea unor informații folositoare sau de a citi pentru plăcere, fără un scop prevăzut inițial. Copii absorb informațiile ca un burete, ei au energie să citească orice cu condiția să le capteze atenția și să aibă un scop formativ. În viziunea acesteia, comprehensiunea este cea care determină și influențează interpretarea textului, cele două concepte sunt în raport de complementaritate pentru o receptare contextuală și textuală clară și corectă. Prin comprehensiune, cititorul accede la sensul potrivit al textului, iar prin interpretare acesta percepe sensul global și, mai apoi, detaliile care dau originalitate operei. De asemenea, aceasta consideră că cea mai interesantă perioadă din evoluția cititorului este cea mijlocie în care copilul își depășește condiția de neajutorat care așteaptă să îi citească cineva un basm sau o poveste și începe să citească singur pentru a putea descoperi cât mai mult.

„Între cititor și textul literar se stabilește o relație deosebită de interes și bucurie, care conduce spre țelul final: emoționanta decodare a mesajului artistic și nu numai. Degeaba citești o carte de la prima la ultima pagină, dacă nu o înțelegi. Iar înțelegerea aceasta reprezintă (la vârstele fragede) o performanță ce se poate atinge numai printr-o îndrumare atentă și perseverentă din partea familiei și educatorului.”²

Relația dintre text și experiența literară

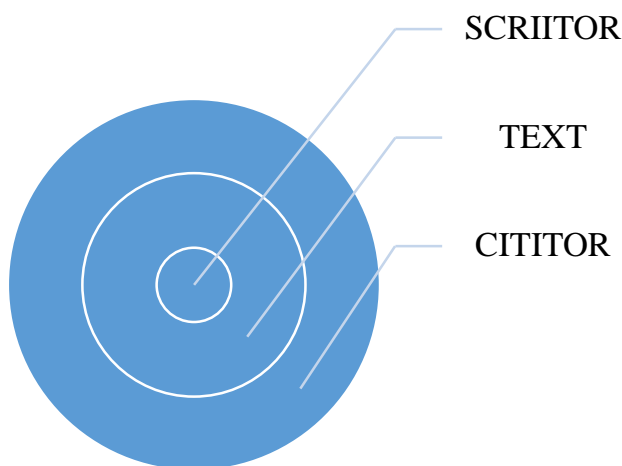
Textul, opera literară este un mod de a comunica, de a anula barierele dintre trecut și prezent, un proces complex prin care copilul-cititor descoperă *un fel de realitate*. Pentru ca recepționarea textuală să fie una reușită este nevoie de cunoașterea limbii, dar și de formarea unei gândiri logice și analitice prin care claritatea, precizia, concizia și expresivitatea sunt elemente-cheie spre reușită. Câtă putere de a interpreta textul îi oferă teoria receptării cititorului? Teoria receptării ca și proces creativ în timpul lecturii se reflectă prin conexiunea dintre text și cititor ca și consumator al literaturii. Prin procesul de receptare, cititorul interacționează cu autorul prin intermediul textului, textul fiind principala sursă prin care îi sunt transmise sentimentele, informațiile; receptarea textului depinde, în principal, de bagajul de cunoștințe pe care îl deține cititorul și de modul în care pornește perceperea inițială a acțiunii. Procesul de interpretare și receptare contextuală ține de receptor, Wolfgang Iser, unul

---

² Iuliu Rațiu, *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2003, p.26;

dintre cei mai importanți adepți ai teoriei receptării încearcă o decontextualizare a textului și a cititorului luând în calcul procesul interacțiunii text-cititor: „opera literară nu poate fi identificată complet cu textul sau cu receptarea [de către cititor], dar acesta trebuie să fie la mijlocul prin care cele două aspecte se intersectează. Opera este mai mult decât textul, textul prinde viață doar când este scris și, mai mult, scrierea este dependentă de dispoziția individuală a cititorului...Convergența textului și a cititorului, care nu poate fi niciodată precise, dăa viață literaturii, dar trebuie să rămână virtuală ca și când nu s-ar identifica nici cu realitatea textului, nici cu starea cititorului.”³

Așadar, putem afirma că puterea cititorului asupra textului este determinată de experiența literară influențată la rândul ei de aspecte precum vârsta, starea fizică și psihică a cititorului. Interpretarea literară se face în funcție de experiența literară pe care o are cititorul pentru a putea distinge conceptul de *adevăr* și *fapt* în literatură.

Strâns legat de teoria receptării este hermeneutica sau teoria interpretării. Iser afirmă că hermeneutica marchează „stagiul la care interpretarea devine auto-reflexivă, acest lucru este o continuă automonitorizare a operațiilor și chiar a tematicii din timpul interpretării.”⁴

Interpretarea unui text din trecut se naște de fapt dintr-un dialog continuu între trecut și prezent, de multe ori, noi ca și cititori avem tendința să comparăm societatea *acelor vremi* cu societatea noastră, mai exact, intrăm în pielea personajelor, dar totodată încercăm să le raportăm la prezentul nostru și îl analizăm prin perspectiva

³ „the literary work cannot be completely identical with the text, or with the realization of the text [by the reader], but in fact must lie halfway between the two. The work is more than the text, for the text only takes on life when it is realized, and furthermore the realization is by no means independent of the individual disposition of the reader...The convergence of text and reader brings the literary work into existence, and this convergence can never be precisely pinpointed, but must always remain virtual, as it is not to be identified either with the reality of the text or with the individual disposition of the reader.” (t.n.)

Wolfgang Iser, *The Implied Reader: Patterns of Communication in Prose Fiction from Bunyan to Beckett*, The Johns Hopkins University Press, London, 1974, pp. 274-275;

⁴ „the stage at which interpretation becomes self-reflective, this results in a continual self-monitoring of its operations and eventually a thematizing of what goes on during the activity of interpretation itself.” (t.n.)
Ibidem, pp. 41-42;

cunoștințelor noastre. În introducerea operei lui Jauss *Toward an Aesthetic of Reception*, critical literar Paul de Man definește hermeneutica ca și proces care “se îndreaptă spre determinarea sensului, propune o funcție de înțelegere a textului apriorică indiferent cât de complexă, întârziată sau nejustificată ar fi și va ridica probleme legate de valoarea extralingvistică textuală.”⁵

Receptarea unui text este influențată de experiența literară pe care o are cititorul, pornind de la copilul căruia părintele îi citește o carte și a căruia cunoștință literară este redusă doar la urmărirea firului narativ, la copilul care citește singur și care este în procesul de acumulare de informații, în acest stadiu copilul are deja anumite baze literare și o anumită experiență literară care îi dă posibilitatea unei receptări mai profunde; și în ultima etapă se află adultul care se reîntoarce la copilărie prin recitirea basmelor, acesta având o viziune mult mai complexă asupra basmului în raport cu realitatea și conținutul textualității. În teoria lecturii se regăsește o relație de interdependență între producerea unui text de către autor și receptarea acestuia de către cititor. Experiența de viață a scriitorului se reflectă în basmul contemporan, acesta ne relevă chiar aspecte din viața lui, prin basm se oglindesc elemente ale prezentului naratorului și chiar raporturile dintre personaje. Acest univers înfățișat de basm este modelat prin prisma scriitorului care adaptează evenimentele la experiența lui de viață și la cea a colectivității, grupului căruia i se adresează. Pornim de la ideea că textul odată publicat nu mai aparține autorului, ci cititorului care îi dă sensul dorit în funcție de modul în care îl receptează, dar lectorul trebuie să respecte opera și să încerce să o interpreteze în forma ei cât mai pură cu toate că „diferite generații vor avea o lectură diferită a aceleiași opere, ca dincolo de înțelesul strict lingvistic, operă va primi întotdeauna o semnificație nouă, nebănuită, într-un context istoric nou.”⁶

Textul prin receptarea hermeneutică a basmului îl transformă pe copil într-un cititor cu experiență și cu valențe formative literare; de la citirea unor simple cuvinte, propoziții și apoi paragrafe, acesta evoluează spre o apropiere estetică de text. Scriitorul Matei Călinescu a identificat două modalități de lectură receptivă, prima este lectura *telică* a căruia scop este unul

---

⁵ “directed toward the determination of meaning; it postulates a transcendental function of understanding, no matter how complex, deferred, or tenuous it might be, and will, in however mediated a way, have to raise questions about the extralinguistic truth value of literary texts.”(t.n.)

Paul de Man, “Introduction” from *Toward an Aesthetic of Reception*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1982, p. IX;

⁶ Matei Calinescu, *A citi, a reciti, Catre o poezie a (re)lecturii*, Ediția a II-a, traducere din limba engleză de Virgil Stanciu, cu un eseu despre „Oralitate în textualitate” tradus din limba engleză de Anca Baicoianu și un capitol românesc despre Mateiu I. Caragiale, Editura Polirom, Iași, 2007, p.105;

informațional, copilul dorește să afle anumite informații și a doua este lectura *paratelică* a cărui scop este neprevăzut, citește mai mult din plăcere pentru a putea intra în tainele operei.⁷

Lectorul joacă rolul decisiv în receptarea textului, prin „jocul de-a cititul” acesta îi dă noi valențe textului și de la o perioadă istorică la alta concepția se schimbă în funcție de societate, prin urmare și modul în care receptăm un text poate să primească noi interpretări. Să nu uităm faptul că basmele au fost o modalitate prin care populația mediocră își găseau izolarea sau, mai bine zis, refugiul de la problemele cotidiene, în special sărăcia. În timpul lecturii, starea copilului poate varia de la a se considera eroul cărții, identificându-se cu protagonistul basmului, la a fi gânditor în momentul în care regăsește anumite elemente neașteptate sau poate să devină interpretul care se străduiește să intre în substratul textului și pe măsură ce citește mai multe povești să găsească elemente asemănătoare, să poată să prevadă viitorul personajului din text.

Orice scriitor își dorește ca lectorii cărții lui să o recepteze așa cum vrea să o transmită și de cele mai multe ori scriitorul vrea să transmită o valență formativă importantă pentru el, dar și pentru societatea în care trăim. Acest lucru se observă cu ușurință în basme unde fiecare personaj se identifică cu cel puțin o normă morală (bunătate, frumusețe, răutate etc.). Apropierea de carte are rol plurivalent, pe de o parte copilul își dezvoltă vocabularul, imaginația, gândirea care îl ajută mai departe la interpretarea textualității și pe de altă parte îi dezvoltă personalitatea într-un mod cât mai armonios.

“Odată ce textul este golit de orice conținut obiectiv, este deschis la orice număr de citiri. Cititorul postmodern, critic și creativ, își asumă o semnificație construind subiectiv înțelesuri. În ultima instanță cititorii post-moderni „scriu textul”. Fiecare cititor are putere absolută, deținând dreptul la orice interpretare fără limitarea dovezilor și semnelor obiective din text sau dorințele autorului”⁸

Receptarea textuală și orizontul literar

În receptarea textului, contextul joacă un rol primordial, acesta se definește ca un ansamblu de factori de natură culturală, psihologică, socială, economică și politică, contextul influențează crearea, transmiterea și receptarea acestuia. Basmul, în special, are o dublă

---

⁷ Ibidem, p.106;

⁸ „Once the text is empty of any objective content, it is open to any number of readings. Their post-modern reader, critical and creative, takes on an unprecedented significance by subjectively constructing meaning. In the last instance post-modern readers "write the text". In the extreme each reader has absolute power, holding the right to any interpretation without restraint of evidence, objective cues from the text, or the wishes of the author. (t.n.)

Pauline Marie Rosenau, *Postmodernism and the Social Sciences, insights, inroads, and intrusions*. Princeton University Press, Princeton New Jersey, 1992, p.39;

influență contextuală, deoarece este produsul unui anumit context socio-cultural, dar și influența scriitorului, modul lui de gândire, tocmai de aceea de multe ori este important să cunoaștem contextul istoric pentru a putea avea o imagine de ansamblu asupra textului și pentru o interpretare cât mai apropiată de adevăr. Textualizarea basmului este rezultatul unor factori interni și externi a căror țintă este beneficiarul real, lectorul. Textul prin actul lecturii și al receptării se află într-un joc de încifrare-descifrare pornind de la intențiile scriitorului care încifrează mesajul și ale lectorului care îl descifrează. Cititul și receptarea sunt două activități care se realizează concomitent, ceea ce ne arată faptul ca starea psihologică a lectorului este importantă în acest proces de receptare a textualității. Din punctul nostru de vedere, receptarea poate fi:

superficială, aceasta se realizează concomitent cu prima lectură a textului, lectorul canalizându-și atenția pe firul narativ pentru a prinde gustul lecturii, o denumim superficială pentru că cititorul identifică informațiile generale care să îi poată oferi cadrul basmului cu elementele-cheie; acestui tip de citire, Jeremy Harmer îi dă denumirea de *skimming*;⁹

subtextuală, această se realizează la a doua lectură a aceluiași text în vederea obținerii unor informații specifice și a unei analize amănunțite, Jeremy Harmer o denumește *scanning*;¹⁰

Teoria receptării îi atribuie cititorului un nou rol distingând două tipuri de lectori: lectorul *implicat* sau *activ* și lectorul *actual*. Lectorul implicat este cel care dă sens cărții prin interpretarea lui, are capacitatea de a face selecții și de a sintetiza informațiile textuale. Iser afirmă că acest concept este fundamental pentru teoria receptării: “Acest termen [cititor implicat] include prestructura sensului dat de text și determină actualizarea acestui potențial în procesul de lectură. Aceasta se referă la natura activă a procesului.”¹¹

Cititorul implicat este cel care recrează textul, care îl citește într-un fel propriu, putem spune că acesta este un cititor original cu cunoștințe literare. Pe de altă parte, cititorul actual este cel care percepe substratul textual și cu ajutorul căruia își realizează cadrul narativ colorat de elementele-cheie identificate pe parcursul lecturii. Am putea spune că cititorul implicat este cel care vede basmul în alb-negru, iar cel actual îl vede în culori viu colorate. Pornind de la această delimitare, Jauss a introdus un nou termen literar *orizontul de așteptare* referindu-se

---

⁹ “This term [implied reader] incorporates both the prestructuring of the potential meaning by the text, and the reader’s actualization of this potential through the reading process. It refers to the active nature of this process.” (t.n.)

Jeremy Harmer, *The practice of English Language Teaching*, Editura Longman IV, Harlow, 2007, p. 283;

¹⁰ Ibidem, p. 283;

¹¹ Iser, Wolfgang. *op.cit.*, p. XII;

la cumulul de așteptări pe care un lector le are la începutul unei lecturi și, rezultatul obținut la finalul activității, este înțelegerea textului original. Orizontul de așteptare este variabil în funcție de cititor, unii pornesc cu un avânt influențați de imagini și de titlul care le-a stârnit interesul, alții pornesc în această călătorie literară mai rezervați, dar termină plăcuți impresionați. Nu putem delimita acest orizont de așteptare într-un șablon, ci este determinat de gradul de implicare a lectorului în basm în funcție de experiențele lui literare. Poziția textului sursă este descris prin prisma orizontului de așteptare, a receptării reale a operei, literatura devine astfel obiectul experienței literare ulterioare. Pentru o viziune mai profundă a operei este esențial să avem cunoștințe minime despre context socio-cultural și despre autor. Din experiența noastră putem spune că dobândim o altă viziune asupra operei și totul prinde un contrul mult mai profund dacă cunoaștem situația *acelor vremi*. Studiul nostru diacronic nu poate trece de perspectiva dată de elementul-cheie al orizontului de așteptare, adică experiența prealabilă dobândită de cititor și de trecerea dintre lumea imaginară și cea cotidiană; prin această experiență prealabilă cititorul dobândește o viziune mult mai largă care îl ajută la perceperea basmului din perspectiva textului-sursă și textului-țintă.

Putem afirma că orizontul de așteptare a consumatorului de lectură este întotdeauna mare, putem spune că tinde spre 100%, însă pe măsură ce descoperă cartea, orizontul fie se menține la gradul inițial, fie scade în funcție de nesatisfacerea așteptărilor. Estetica receptării dezbătută de Jauss face legătura dintre doi poli ai comunicării: *autor și cititor* prin intermediul textului ca produs al autorului. Din punctul nostru de vedere textul inițial conține o prefigurare a cititorului ideal pentru scriitor, de aici putem concluziona că cititorii pentru care le este destinat au un orizont de orientare menținut pe tot parcursul lecturii. Impactul cu cititorul real pe acest spațiu de joc este unul extrem de important asupra viitorului cărții respective sau textului; Jauss este de părere că este necesară o tratare diferențiată a cititorilor în funcție de vârstă și clasă socială. Dimensiunea receptării operei depinde de cititorul căruia cartea îi menține interesul până la sfârșitul cărții și dacă îi satisface dorințele inițiale sau nu: „aceasta însumează toate reacțiile, prejudecățile, aspectul verbal și legat de comportament din opera literară care poate include orizontul așteptat și confirmat de așteptare sau poate dezamăgi așteptările creând o distanță între text și cititori”.¹²

¹² „means by it the sum total of reactions, judgments, verbal and other behavior that greet a work upon its appearance. A work may fulfill such a horizon by confirming the expectations vested in it or it may disappoint the expectations by creating a distance between itself and them.” (t.n.)

Robert Hans Jauss, *Aesthetic Experience and Literary Hermeneutics*, tradusă din germană de Michael Shaw, Minneapolis, 1982, p. XII;

Un text evocă pentru cititor un ansamblu de așteptări în funcție de experiența anterioară a acestuia, jocul imaginar „întrebă și vei afla” îi dau posibilitatea de a se elibera de prejudecăți, perspective, reducându-l la o altă percepție literară prin perspectiva scriitorului, de multe ori orizontul de așteptare anticipează situații deschizând drumul experiențelor viitoare. Opera poate să îi confrunte concepția acestuia prin planul narativ expus de scriitor sau cititorul poate să le combată, aceasta este o libertate literară de a judeca și de a analiza. Opera literară, în cazul nostru basmul, este receptat și judecat în raport cu experiența vieții cotidiene, copiii își iau modele, le urmează sfatul, învață cum să se comporte, cum să relaționeze.

Principalul element care are în vedere recepționarea unui text îl constituie experiența prealabilă prin care poate face diferența între limbajul practic și cel poetic, între lumea imaginară și cea cotidiană; aceasta este cea mai mare provocare a receptării unui text de către copil, de a putea face diferența între real și imaginar; trebuie o atenție sporită din partea povestitorilor care trebuie totuși să explice copilului faptul că aceasta este o poveste frumoasă cu care ne relaxăm. Din perspectiva lui Jauss, receptarea unui text are 2 scopuri bine definite:

„(1) se îndreaptă spre o *aspirație supremă* a cititorului care trebuie, în timpul interacțiunii lui cu textul, să își izoleze interesurile personale și predilecțiile astfel încât textul să poată transmite intențiile sale fără restricții; (2) accentuând autonomia textului, această abordare metodologică este incapabilă să reincludă textul în perioada istorică.”¹³

Receptarea textului este redată de actul citirii sau a povestirii și de modul în care cititorul este *ținut în suspans* să afle ce s-a întâmplat în continuare, binențeles este necesară într-o anumită măsură și experiența literară a celui care citește, dar povestirea trebuie redată detașat, fără implicațiile personale. Din punctul nostru de vedere este bine ca receptarea să fie una cât se poate de autentică, adică să încerce să decodifice mesajul expus de scriitor, fără să adauge sau să elimine informații; făcând acest lucru putem menține opera autentică și efectele transformării textului le vom vedea în analiza din studiul de caz în care opere precum *Cenușăreasa* ajunge să fie transformată într-o adaptare după textul lui Charles Perrault, iar în unele situații numele de *Cenușăreasa* este înlocuit cu *Fata cu cenușa*. Tocmai în aceste efecte constă receptarea unui text, să fie o receptare subiectivă sau obiectivă; copiii se atașează mai

---

¹³ „(1) it aims at an ascesis of the reader who must, in her or his encounter with the text, bracket all personal interests and predilections so that the text may deploy its intentional structure unhindered; (2) by stressing the autonomy of each text, this methodological approach is incapable of reintegrating the text into a history.” (traducerea noastră)

Ibidem, p. X;

mult de unele personaje dintr-o operă, de altele nu, dar este extrem de important ca mesajul pe care îl transmitem să fie unul corect.

Revenind la punctul lui plecare a lui Jauss, se remarcă un interes față de actul citirii ca un examen comunicațional, prin citirea poveștii unui copil, acesta recepționează ceea ce i se transmite, iar prin lectura personală, acesta extrage conținutul: „Mai degrabă, orice concepție despre citit trebuie să înceapă cu recunoașterea faptului că cititorul este deja pe deplin acoperit de tradiția care a dat naștere scopului său de a citi și, într-adevăr, textul în sine este o *articulare* a modului de receptare a acestuia.”¹⁴ Receptarea poate fi determinată și de așteptările pe care noi, cititorii, le avem înaintea de a începe procesul în sine de lectură și înaintea de a lectura un text este bine să bifăm niște întrebări pentru a face o evaluare legată de așteptările tale:

1. „Avem anumite așteptări de la anumite genuri literare?
2. Suntem intimidați de anumite reputații, anumiți autori sau opere?
3. Care este imaginea scriitorului a cărui operă o vom citi?
4. Avem noi, ca cititori, vreo influență asupra scriitorului care scrie pentru noi?...
5. În ce măsură putem fi influențați astfel încât să răspundem într-o manieră

pozitivă (recepționării textului)?”¹⁵

De multe ori, ne punem aceste întrebări în subconștient, fără să le raționalizăm, atât noi, adulții, cât și copii și în continuare vom prezenta în detaliu acest aspect. În primul rând, un cititorul prima dată când va lua o carte în mână va căuta titlul, imaginea de pe copertă, autorul și, opțional, recenzia de pe spatele cărții. Aceasta este prima etapă a recepționării date de efectul pozitiv sau negativ a orizontului de așteptare a acestuia. Evident dacă aceea carte îi stârnește interesul superficial, inițial, va continua să o citească. De multe ori, citim opera sau, în cazul copiilor, povești de la un autor recunoscut; odată ce ai parcurs o operă dintr-un anumit gen literar și de la un anumit autor, automat se creează starea de confort al subconștientului și putem uneori să intuim modul de scriere și acest lucru face receptarea textuală mai facilă. Pe tot

---

¹⁴ „Rather, any conception of reading must start with the recognition that the reader is already fully awash in the tradition that has given rise to the object of his/her reading, and, indeed, that the text is itself an articulation in its mode of reception.” (traducerea noastră)

Ibidem, p. X;

¹⁵ Do we expect, e.g., certain things in certain genres? Are we intimidated by certain works, certain authors, certain reputations? What is the nature of such intimidations? What is the image of the author that we bring to a reading? Do we, as the reading audience, exercise some influence upon the author as s/he writes for us? ...To what extent can we be manipulated so that we respond in an expected manner? (traducerea noastră)

Ibidem, p. XI;

parcursul lecturii, cititorul caută indicii-cheie care să îi potolească setea de lectură, de explorare literară; uneori găsim elemente noi care creează fascinantul, alteori nu; drep urmare putem clasifica receptarea textuală astfel:

-receptare textuală progresivă, dată de interesul acordat lecturii pe măsură ce identifică elemente noi care îi stârnesc curiozitatea și care îl transportă într-un labirint literar din care ieși doar când o termini;

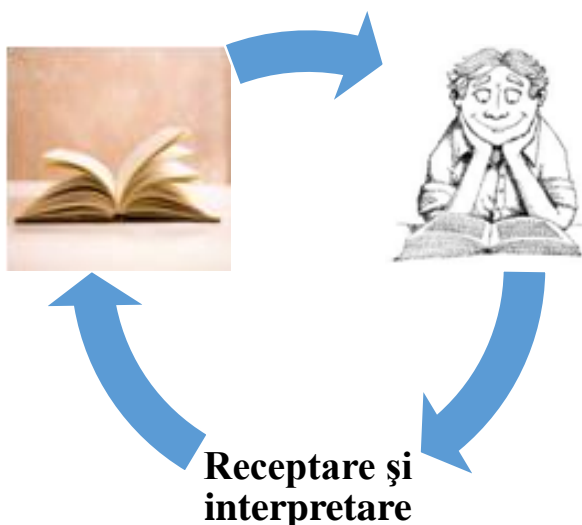
-receptare textuală echilibrată, în care cititorul este relaxat, citește cu pasiune, dar nu găsește elemente impresionante, este doar o lectură interesantă;

-receptare textuală regresivă, pe măsură ce parcurge paginile din carte, constată cu surprindere că aceasta nu îi satisface curiozitatea și scade interesul de lectură pe care i l-a dat, de exemplu, citirea superficială inițială.

În viziunea părintelui esteticii receptării, Robert Hans Jauss, relația creație-receptare-interpretare este una unitară, prin intermediul consumatorului de literatură care savurează opera cu ochi critici. Principalul factor îl constituie orizontul de așteptare, cadru în care are loc întâlnirea cititor-operă și în care așteptările sunt prefigurate de experiența anterioare pe spațiul de joc literar. Așteptările cititorului pot fi confirmate, negate sau reorientate în funcție de reunirea celor doi poli: *cititor și text*.

În graficul alăturat putem observa mai ușor interdependența celor doi poli care influențează receptarea și interpretarea unui text, prin care acesta își măsoară forța esteticoreceptivă și capacitatea de a avea impact asupra generațiilor de cititori și de a răspunde prompt întotdeauna la frământările receptorilor.

În opera lui Jauss regăsim două noțiuni importante pentru impactul receptării și a interpretării, termenul de *orizont de așteptare și experiență estetică*.

Primul termen face referire la satisfacerea nevoii cititorului, pe când cel de experiență estetică are valențe literare mult mai profunde care lărgeste cadrul receptării și al interpretării textului; în timp ce orizontul de așteptare cuprinde parcursul lecturii propriu-zise, experiența estetică cuprinde efectul parcursului lecturii:

„Polaritatea artă-natură, atribuirea frumuseții adevărului și

binelui, contopirea formă-conținut, structură-sens, relația imitație-creație au reprezentat problemele esențiale în care imaginea estetică era punctul-cheie.”¹⁶

Experiența estetică este produsul a trei trepte concepute pentru a semnala legătura text-cititor, astfel primul termen este *poiesis*, definit de Jaus „sensul aristotelian dat de abilitatea care face ceva să sugereze plăcerea în propria operă”¹⁷, aspectul productiv a experienței estetice prin care imaginarul și fantezia artistică reinventează lumea cărții; al doilea termen este *aisthesis*, care „poate denumi plăcerea estetică...cu sensul de bază a percepției senzoriale și afective. Aesthesis ca o experiență estetică receptivă fundamentală corespunde astfel numeroaselor definiții ale artei ca o „pură vizibilitate”...”¹⁸, cuprinde aspectul receptiv al experienței prin care forța cognitivă a fiecărui cititor se activează în mod diferit de la unul la altul în funcție de experiențele anterioare; al treilea termen este *catharsis*, „denumește produsul afectiv...care corespunde implicării practice a artei pentru funcționalitatea socială prin care se transformă confirmând norme de acțiune. Catharsis corespunde de asemenea obiectivului

¹⁶ The polarity of art and nature, the attribution of the beautiful to the true and the good, the inseparability of form and content, structure and meaning, the relationship of imitation and creation, were the canonic problems when aesthetic reflection was at its height. (traducerea noastră)

Ibidem, p. XXVII;

¹⁷ „in the Aristotelian sense of the faculty to make something names that pleasure in one's own work...characteristic of autonomous artistic activity” (traducerea noastră)

Ibidem;

¹⁸ „may name that aesthetic pleasure...with a basic meaning of sensory perception and feeling. Aesthesis as the fundamental receptive aesthetic experience thus corresponds to various definitions of art as ”pure visibility”...” (traducerea noastră)

Ibidem;

...care are scopul de a elibera interesurile audienței”¹⁹, aspectul comunicativ al experienței în care receptorul determină în mod activ imaginarul literar.

Pentru a accentua legătura dintre experiența estetică trecut-prezent, Jauss propune trei pași de urmărit în timpul lecturii:

1. Relectura textului dă noi interpretări, deoarece prima lectură se bazează pe plăcerea de a trăi acțiunea narativă, iar la a doua lectură, interpretarea este bazată pe înțelegerea textuală: „Cititorul, pe de altă parte, în procesul estetic rămâne atașat de orizontul de așteptare a primei lecturi, poate percepe retrospectiva sensibilă în spatele aparenței contingente a timpului pierdut, totalitatea unui trecut unic și a unei lumii regăsite din care a născut imperceptibilul.”²⁰ ;

2. Reactualizarea istorică a situațiilor învechite din operă, poate fi vorba aici de *alteritatea* textului din prisma confruntării trecut-prezent care este posibil să primească noi direcții: „O astfel de concepție a interacțiunii dintre cititor și text restaurează dimensiunea istorică...trecutul și prezentul puternic prezente ca și mediatori ai textelor”²¹;

3. Înțelegerea textului și a valorii estetice dată de experiența cititorului din lecturile anterioare care îi dau un al nivel literar, dar și din experiența lecturii actuale care îi oferă noi informații: „Uimire, admirație, impresionare, lacrimi și râsete de simpatie sau distanțare reprezintă balanța primelor niveluri ale experienței estetice care este dată de reprezentăția sau lectura textului. Spectatorul sau cititorul poate intra în aceste stări, dar poate și ieși în orice moment, acceptând atitudinea de reflectare estetică și începând propria lui interpretare care presupune o viitoare retrospectivă sau prospectivă distanțare. Legătura dintre prima experiență estetică și cea de-a doua reflectare estetică ne transpune din nou la a distinge în mod fundamental înțelegerea de cunoaștere, receptarea și interpretare.”²²

---

¹⁹ „names the pleasure produced...thus corresponds to the practical employment of the arts for social functions of conveying... justifying norms of action. Catharsis also corresponds to the ideal object of all autonomous art which it to free the viewer interests...” (traducerea noastră)

Ibidem;

²⁰ The reader, on the other hand, for whom the aesthetic distance remains suspended in the horizon of his first reading, can perceive in the light of the retrospective fable, behind the contingent appearance of lost time, the totality of a unique past and recovered world that imperceptibly grew from it.

Ibidem, p. 91.

²¹ „Such a conception of the interaction of reader and text restores the historical dimension, claims Jauss, for the public of recipients, past and present, is fully involved as the mediator of the texts.” (traducerea noastră)

Ibidem, p. XII.

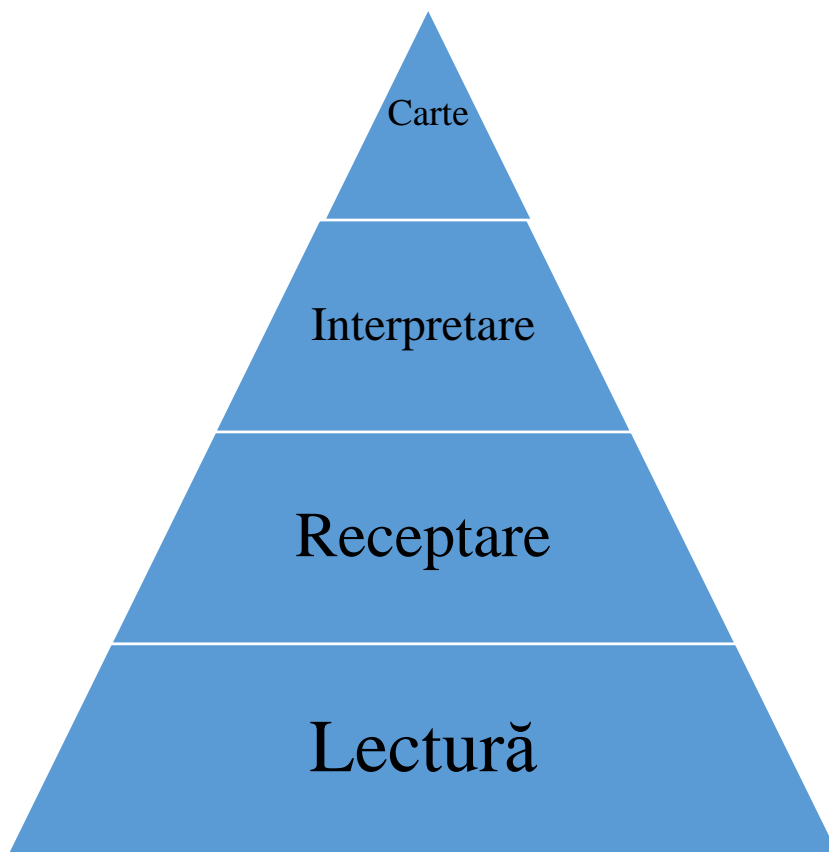
²² „Astonishment, admiration, being shaken or touched, sympathetic tears and laughter, or estrangement constitute the scale of such primary levels of aesthetic experience which the performance or the reading of a text brings with it. The spectator or reader may enter into these states but also disengage himself at any moment, take up the attitude of aesthetic reflection, and start in on his own interpretation which presupposes a further, retrospective or prospective, distancing. The relation between primary aesthetic experience and secondary aesthetic reflection thus

Este extrem de important să stabilim limitele dintre receptare și interpretare, aceste două concepte sunt în raport de complementaritate și se unesc în momentul în care se face trecerea de la lectură la observare sau interpretare. În diagrama alăturată am reprezentat legătura lectură-receptare-interpretare ca o încununare a simbolisticii cărții și le vom prezenta în detaliu în cele ce urmează. Receptarea, din punctul nostru de vedere, este echivalentul primei lecturi, când cititorul savurează cu interes *desertul*, opera, oferită de scriitor pornind totuși de la anumite informații esențiale care le deține, aceste informații sunt influențate de cititor și de nivelul de lectură; un cititor cu experiență poate deține mai multe informații despre autor, carte, iar unul care este la început actului literar, va avea o receptare mai *sărăcăcioasă*, iar interpretarea va fi pe măsură.

Dacă pentru un cititor fără experiență, dovleacul din *Cenușăreasa* este un element fantastic care dă o notă de magie basmului și care se transformă în caleașcă ce o va transporta pe Cenușăreasa la bal, pentru un cititor cu experiență care îl poate trece prin filtrul simbolisticii îi dă noi valențe, dovleacul ca simbol al încercărilor prin care va trece Cenușăreasa, dar și mijlocirea spre fericirea care se va abate asupra acesteia.

---

takes us back again to the fundamental distinction between understanding and cognition, reception and interpretation.”
Ibidem, p. 34.

În concluzie, în acest proces al experienței estetice a fost profund interpretat și analizat, iar rezultatul este unul raportat la nivel social, oamenii care citesc de mici își cultivă gândirea, imaginația, cunoștințele, devenind mult mai buni analitici sociali din perspectiva ghidării pe un drum al culturii prin care dragostea de carte și de istorie vor transmite din generație în generație

cultura specifică unei literaturi autentice, dar și a unei literaturi universale. Această modalitate de analiză literară făcută inițial la nivel mental, reprezintă partea aplicativă a unirii experienței estetice trecut-prezent prin determinarea orizontului de așteptare. Cartea și cititorul au reprezentat dintotdeauna o modalitate eficientă de comunicare între cele două timpuri, prin ochii cititorului sunt transmise obiceiuri, tradiții, valențe care odată însușite de acesta vor fi expuse mai departe, astfel reușind să se promoveze o literatură eficientă prin valoarea ei formativă și informativă.

În ceea ce privește copiii ca public, aceștia sunt un izvor nesecat de curiozitate, fantezie și sete de descoperire; este extrem de important să avem în vedere aspectele esențiale ale caracteristicii socio-psiopedagogice ale copilului, este util să cunoaștem de ce este importantă copilăria și cartea în viața lor, dar și ce se întâmplă la nivel mental pe măsură ce aceștia dobândesc o experiență în domeniul lecturii.

Bibliografie:

1. CĂLINESCU, Matei, *A citi, a reciti, Către o poetică a (re)lecturii*, Ediția a II-a, traducere din limba engleză de Virgil Stanciu, cu un eseu despre „Oralitate în textualitate” tradus din limba engleză de Anca Baicoianu și un capitol românesc despre Mateiu I. Caragiale, Editura Polirom, Iași, 2007, pp.85-105;
2. DE MAN, Paul, “Introduction” from *Toward an Aesthetic of Reception*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1982;
3. HARMER, Jeremy, *The practice of English Language Teaching*, Editura Longman IV, Harlow, 2007;
4. ISER, Wolfgang, *The Implied Reader: Patterns of Communication in Prose Fiction from Bunyan to Beckett*, The Johns Hopkins University Press, London, 1974, pp. 40-50, 274-275;
5. JAUSS, Robert Hans, *Aesthetic Experience and Literary Hermeneutics*, tradusă din germană de Michael Shaw, Minneapolis, 1982, pp. 11-22;
6. PAMFIL, Alina, *Limba și literatura română în școala primară: perspective complementare*, Editura Paralela 45, Pitești, 2009, pp. 130-137;
7. PĂUNESCU, Atanasie, *Basmul în cultură integral. Conținutul graiului*, Editura Tipografia profesional, București, 1914;
8. RAȚIU, Iuliu, *O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți*, Editura Biblioteca Bucureștilor, București, 2003, pp. 18-44;
9. ROSENAU, Pauline Marie, *Postmodernism and the Social Sciences, insights, inroads, and intrusions*. Princeton University Press, Princeton New Jersey, 1992, pp.30-45;
10. ZIPES, Jack, *From enchanted forest to the modern world. The Brothers Grimm*. Palgrave Macmillan, New York, 2002, pp. 209-212;